

Matura próbna 2010 wiedza o społeczeństwie

Poziom podstawowy

Maturzysto! Codziennie drukujemy próbne testy z odpowiedziami przygotowane przez ekspertów „Gazety”. Dziś: WOS, w poniedziałek: geografia i biologia na poziomie rozszerzonym

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Czas pracy: **120 minut**

Maksymalna liczba punktów: **100**

W zadaniach 1.-5. wybierz prawidłową odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Obywatel X przemieszcza się z miasta A do miasta B. Jest to przykład ruchliwości społecznej A. pionowej. B. wertykalnej. C. poziomej. D. klasowej.

Zadanie 2. (1 pkt)

Łacińska zasada prawa *Nullum crimen sine lege* (Nie ma przestępstwa bez zakazu ustawowego) oznacza inaczej:

- A. zasadę równości stron w procesie.
- B. zasadę domniemanej niewinności.
- C. zasadę humanitarnej kary.
- D. zasadę odpowiedzialności karnej za czyn.
- E. zasadę: co nie jest zakazane jest dozwolone

Zadanie 3. (1 pkt)

W skład organizacji Trójkąt Weimarski wchodzi następujące trzy państwa:

- A. Polska, Węgry, Czechy.
- B. Polska, Niemcy, Rosja.
- C. Polska, Niemcy, Francja.
- D. Polska, Niemcy, Węgry.

Zadanie 4. (1 pkt)

Jeżeli obywatel nie jest zadowolony z decyzji organu administracji samorządowej, może złożyć odwołanie do

- A. kancelarii premiera.
- B. wojewody.
- C. Naczelnego Sądu Administracyjnego.
- D. samorządowego kolegium odwoławczego.

Zadanie 5. (1 pkt)

Który z poniższych obowiązków obywatelskich nie został zapisany w konstytucji III RP?

- A. Obowiązek wierności Rzeczypospolitej
- B. Obowiązek przestrzegania prawa
- C. Obowiązek ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych
- D. Obowiązek brania udziału w głosowaniu
- E. Obowiązek dbania o środowisko

W zadaniach 6.-8. zaznacz, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe, wpisując odpowiednio: „Prawda” (zdanie prawdziwe) lub „Fałsz” (zdanie fałszywe).

Zadanie 6. (5 pkt)

Konstytucja III RP

Zdanie	Prawda/ Fałsz
A. Uroczysty wstęp do konstytucji odwołujący się do wartości, jakie przyświecały twórcom konstytucji, to preambuła.	
B. Konstytucja III RP została okrojowana.	

C. Zgodnie z konstytucją III RP Polska jest państwem o systemie prezydenckim.	
D. Wszystkie akty prawne wydane przez władze polskie muszą być zgodne z konstytucją III RP.	
E. Konstytucja III RP została uchwalona 2 kwietnia 1991 r.	

Zadanie 7. (5 pkt)

Polska a Unia Europejska

Zdanie	Prawda/ Fałsz
A. Obecnie przewodniczącym Parlamentu Europejskiego jest Polak Włodzimierz Cimoszewicz.	
B. W obecnym Parlamencie Europejskim (2009-2014) Polacy otrzymali 460 mandatów.	
C. W Komisji Europejskiej Polska ma pierwsze miejsce.	
D. Parlamentarzyści Parlamentu Europejskiego zasiadają we frakcjach politycznych, a nie narodowych.	
E. Obywatel Polski może zaskarżyć swoje państwo za nieprzebranie prawa w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej.	

Zadanie 8. (4 pkt)

Ochrona praw człowieka na świecie

Zdanie	Prawda/ Fałsz
A. W świecie muzułmańskim działa odpowiednik Czerwonego Krzyża. Organizacja ta nazywa się Czerwony Półksiężyc.	
B. Pierwszą organizacją międzynarodową powstałą w celu ochrony praw człowieka na świecie jest Rada Europy, która działa od 1949 r.	
C. Unia Europejska ma od 1995 r. własnego rzecznika praw obywatelskich - inaczej nazywanego ombudsmanem.	
D. Międzynarodowy dokument gwarantujący dzieciom ich prawa został uchwalony przez ONZ w 1989 r. i nosi nazwę <i>Konwencja o prawach dziecka</i> .	

W zadaniach 9.-11. dopasuj prawidłowe odpowiedzi, przyporządkowując właściwą liczbę odpowiedniej literze lub odwrotnie.

Zadanie 9. (5 pkt)

O kim mowa? Dopasuj nazwiska postaci do ich życiorysów.

A. Polski publicysta, działacz społeczny i polityk, szef komisji ekspertów Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w sierpniu 1980 r., uczestnik obrad Okrągłego Stołu ze strony opozycyjnej, pierwszy premier III Rzeczypospolitej w latach 1989-1990, specjalny wysłannik ONZ w Bośni i Hercegowinie w latach 1992-1995.

B. Polski polityk, jeden z przywódców opozycji demokratycznej w okresie PRL, historyk, działacz ZHP, współzałożyciel Komitetu Obrony Robotników, jeden z uczestników Obrad Okrągłego Stołu ze strony opozycji, w III RP dwukrotnie minister pracy i polityki społecznej, zmarł w 2004 r.

C. Prezydent USA w latach 2001-2009; syn byłego prezydenta USA, kandydat Partii Republikańskiej, w 2003 r. zainicjował uderzenie wojsk koalicyjnych na czele z USA na Irak.

Dokończenie – s. 2 >>>

R E K L A M A

Ekspresem do matury z vademecum i testami OPERONU

język polski • historia • wos • matematyka • fizyka i astronomia • chemia • biologia • geografia

www.matura.operon.pl

►►► Dokończenie ze s. 1

D. Prezydent USA w latach 1993-2001, kandydat Partii Demokratów; głośny stał się skandal związany z romansem prezydenta z pracownicą Białego Domu Moniką Lewińską.

E. Polski polityk, działacz związkowy, przewodniczący NSZZ „Solidarność” w latach 1991-2002, założyciel i lider Akcji Wyborczej „Solidarność”, nazywany szarą eminencją rządu AWS-UW J. Buzka.

1. Ronald Reagan	2. Marian Krzaklewski	3. Lech Wałęsa
4. George Bush	5. Tadeusz Mazowiecki	6. Bill Clinton
7. Jacek Kuron		

A. B. C. D. E.

Zadanie 10. (7 pkt)

Poniżej znajdują się logo partii politycznych, które w III RP tworzyły rządy koalicyjne. Do bierz odpowiednie partie tworzące koalicje rządowe do nazwisk premierów tych rządów, wpisując odpowiednie litery przy nazwiskach premierów.

A. B. C. D.

B.

F.

G.

1. Rząd Leszka Millera 2001-2004
 2. Rząd Jarosława Kaczyńskiego 2006-2007
 3. Rząd Donalda Tuska 2007-

Zadanie 11. (5 pkt)

Podpasz charakterystyki współczesnych religii świata do ich nazw.

Charakterystyka	Nazwa religii
A. Jest to religia monoteistyczna, druga na świecie pod względem liczby wyznawców, posiada świętą księgę Koran objawioną przez Allaha prorokowi i założycielowi tej religii Mahometowi. Do podstawowych obowiązków wyznawcy tej religii należy realizowanie tzw. pięciu filarów wiary.	1. buddyzm
B. Jest to religia monoteistyczna związana z ideą narodu wybranego. Podstawową świętą księgą jest Tora. Ważny jest także Talmud, czyli pisma interpretujące Torę. Wyznawcy tej religii spotykają się w bożnicach zwanych synagogami.	2. hinduizm
C. Jest to najprawdopodobniej najstarsza religia świata. Jej wyznawcy nie są monoteistami, ich święte księgi to Wedy. Wierzą w kolejne wcielenia duszy ludzkiej, czyli reinkarnację.	3. judaizm
D. Religia ta powstała jako system filozoficzny. Najważniejszym celem przyświecającym jej wyznawcom jest pozbycie się cierpienia i osiągnięcie oświecenia, aby przerwać proces reinkarnacji. Religia ta powstała w Indiach, ale dziś więcej wyznawców ma poza granicami tego kraju, m.in. w Tybecie. Jej twórcą był książę Siddhartha Gautama.	4. chrześcijaństwo
E. Jest to religia monoteistyczna i ma obecnie najwięcej wyznawców ze wszystkich religii na świecie. Ogromną rolę odgrywa w niej miłość bliźniego. Najważniejszą księgą wyznawców tej religii składa się z dwóch części: Starego i Nowego Testamentu.	5. islam

A. B. C. D. E.

Zadanie 12. (6 pkt)

Kto pełni funkcję głowy państwa w niżej wymienionych krajach – prezydent czy monarchini/monarcha? Wpisz prawidłowe odpowiedzi.

A. Wielka Brytania	D. Stany Zjednoczone
B. Francja	E. Szwecja
C. Niemcy	F. Rosja

Zadanie 13. (4 pkt)

Poniżej znajduje się plakat jednej z organizacji pozarządowych działających w Polsce namawiający do wsparcia finansowego jej działań. Podaj pełną nazwę tej organizacji.

- A.
 B. Czym zajmuje się ta organizacja? Podaj dwie metody jej działania.

PLAKAT JEST CZĘŚCIĄ REKLAMY ZAMIESZCZONEJ W POLITYCE NR 14 (2699), 4 KWIETNIA 2009, S. 93

Zadanie 14. (3 pkt)

Do poniższych sytuacji dopisz typ kultury politycznej, jaką reprezentują poszczególne osoby.

A. Pani Karolina interesuje się życiem politycznym, dwa razy piketowała w sprawie polityki władz lokalnych wobec przedszkoli w ich gminie, wreszcie postanowiła sama kandydować najpierw w wyborach lokalnych, a obecnie w wyborach parlamentarnych. Otrzymała mandat poselski i pracuje aktywnie w Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży. Pani Karolina reprezentuje typ kultury politycznej:

B. Pan Stefan uważa, że wszyscy politycy to złodzieje, i nie wierzy, że może mieć jakikolwiek wpływ na życie polityczne naszego kraju. Jego aktywność polityczna ogranicza się do głośnych

komentarzy działań polityków podczas imprez rodzinnych. Pan Stefan reprezentuje typ kultury politycznej zwany:

C. Pan Eugeniusz spełnia swój obywatelski obowiązek, oddając swój głos w wyborach samorządowych. W innych wyborach nie uczestniczy, bo nie zna osobiście kandydatów, a nie wierzy w ich wizerunek medialny i w to, że troszcza się o jego dobro. Nie angażuje się również w życie społeczności lokalnej, bo uważa, że inni zrobią to lepiej. Pan Eugeniusz reprezentuje typ kultury politycznej zwany:

Zadanie 15. (3 pkt)

Na podstawie danych zawartych w poniższej tabeli i wiedzy pozazródłowej odpowiedz na pytania A i B.

WYKSZTAŁCENIA WYŻSZE	1978	1,2 mln
	1988	1,8 mln
	1990	1,9 mln
	1995	2,2 mln
	2000	2,8 mln
	2007	5,5 mln

A. W jakim okresie nastąpił największy wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym?

B. Dlaczego tak duży wzrost liczby osób z wykształceniem wyższym nastąpił w tym okresie? Podaj dwa powody.

Zadanie 16. (4 pkt)

Podaj nazwy problemów społecznych współczesnego świata przedstawionych na poniższych fotografiach:

A

Kobiety szukające wody pitnej w Indiach

ŹRÓDŁO: EXPEDITION GESCHICHTE 4 [KLASSE 10], RED. F. OSBURG, D. KLOSE, WYD. DIESTERWEG, FRANKFURT AM MAIN 2000, S. 149

B

Slumsy w Rio de Janeiro w Brazylii, 1997 r.

ŹRÓDŁO: EXPEDITION GESCHICHTE 4 [KLASSE 10], RED. F. OSBURG, D. KLOSE, WYD. DIESTERWEG, FRANKFURT AM MAIN 2000, S. 149

C

Irańskie kobiety biorące udział w głosowaniu. Nie potrafią pisać, stąd podpisem jest odcisk palca zanurzonego w atramentcie.

ŹRÓDŁO: M. MUGHRABI, PALEK W ATRAMENTCIE, W: POLITYKA NR 8 (2693), 21 LUTY 2009, S. 78

D

Wysypisko śmieci w Lubnéj

HTTP://PL.WIKIPEDIA.ORG

Zadanie 17. (8 pkt)

Przeczytaj uważnie poniższy artykuł, a następnie podaj numery czterech zdań, które są faktami, i numery czterech zdań, które są opiniami.

Saudijska ministrem (...). Przynajmniej edukacją kobiet zajmie się kobieta

(1.) Władze Arabii Saudyjskiej po raz pierwszy wpuściły do rządu kobietę. (2.) Podczas rekonstrukcji gabinetu król Abdullah niespodziewanie mianował Nory bint Abdullah al-Fayez wiceministrem edukacji do spraw oświaty żeńskiej. (3.) Trzeba Saudijskiemu przyznać, że wybrali fachowca. (4.) Pani wiceminister zdobyła wykształcenie w USA, od ponad 25 lat zajmuje się problemami związanymi z edukacją kobiet w Arabii Saudyjskiej, gdzie chłopcy i dziewczęta uczą się osobno na każdym szczeblu szkolnictwa. (5.) Do tej pory to wyłącznie mężczyźni decydowali o wszystkich aspektach edukacji dziewcząt - od programów nauczania po szczegóły ubioru nauczycielek. (6.) Kobieta w Arabii Saudyjskiej jest obywatelką drugiej kategorii, o wszystkich jej sprawach decydują mężczyźni krewni, nie wolno jej nawet prowadzić samochodu. (7.) Dlatego nominacja Nory al-Fayez jest w tym kraju traktowana jak prawdziwy przełom. (8.) Saudijskie media przewidują, że pani minister stanie się wzorem dla innych kobiet, które będą aspirowały do coraz wyższych stanowisk. (9.) (...) jednak (...) dopiero czas pokaże, czy pani minister będzie mogła efektywnie działać w patriarchalnym rządzie króla Abdullaha.

ŹRÓDŁO: PRZEKRÓJ NR 9/3323, 5 MARCA 2009, S. 46

Fakty:
 Opinie:

Zadanie 18. (4 pkt)
Na podstawie poniższej mapy i wiedzy pozarządowej wykonaj polecenia A i B.

- A. Podaj nazwy dwóch narodów bałkańskich, z którymi walczyli Serbowie po 1990 r.
- B. Podaj dwie przyczyny prowadzenia wojen na terenie byłej Jugosławii po 1990 r.

Zadanie 19. (2 pkt)

Podaj, jaka jest podstawowa wartość wyznawana przez zwolenników liberalizmu, a jaka przez socjaldemokratów.

Zadanie 20. (5 pkt)

Przeczytaj uważnie tekst źródłowy, a następnie zdecyduj, które z podanych poniżej zdań są prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz do tabeli odpowiednio: „Prawda” lub „Fałsz”.

Zaskakujące wyniki sondażu „Gazety”. Aż 70 proc. kobiet i 52 proc. mężczyzn jest za parytetem dla kobiet na listach wyborczych. Przeciw jest pełnomocniczka rządu do spraw równego traktowania

Inicjatywę czerwowego Kongresu Kobiet Polskich, by partie oddawały połowę miejsc na listach wyborczych do Sejmu, PE i samorządów, poparło 61 proc. badanych, przeciw było 27 proc. Polacy są zdeglustowani polityką. Polski parlament cieszy się dwukrotnie mniejszym zaufaniem niż europejski. A skoro nie można liczyć na ratunek z UE, to chcielibyśmy zmiany proporcji płci w nadziei, że kobiety nie walczyłyby o władzę w tak żenujący sposób jak mężczyźni - mówi psycholog społeczny Janusz Czapiński.

W Sejmie jest dziś 20 proc. kobiet, w Senacie zaledwie 8 proc.

Co ciekawe, za parytetem opowiada się więcej osób z wykształceniem podstawowym (72 proc.) i zawodowym (63 proc.) niż średnim (59 proc.) czy wyższym (42 proc.). A na wsi hasło parytet budzi entuzjazm większy (64 proc.) niż w dużych miastach (57 proc.).

(...) Prof. Czapiński: (...) - Lepiej wykształceni zdają sobie sprawę z tego, że kiepski styl polityki wynika z krótkiej tradycji demokratycznej, i z tego, że do polityki pchają się ludzie z chęcią swem władzy, a sam parytet tego nie zmienia. Bo człowiek tak się zachowuje, jak mu rola dyktuje. Bez względu na płeć. Gorzej wykształceni podchodzą do polityki w sposób magiczny: bardziej więcej kobiet, to złagodzają się obyczajem.

Jego zdaniem mieszkańcy wsi mają większe poczucie, że zależą od władz lokalnych. Proporcjonalnie więcej jest też sołtysów niż prezydentów dużych miast.

Inicjatorce czerwowego Kongresu Kobiet zaczyna ją właśnie namawiać polityków, by poparli ich pomysły. W Szwecji, Hiszpanii, Finlandii, a nawet w Albanii po wprowadzeniu parytetu liczba kobiet w polityce wzrosła.

- Kobiety przez lata były wykluczone z polityki, uważano, że to męska sfera i kobiety się nie nadają. Finki obliczyły, że aby naturalnie wyeliminować to wykluczenie, trzeba 90 lat. Parytet ma przyspieszyć proces - mówi Magdalena Środa, współorganizatorka Kongresu.

Minister nauki Barbara Kudrycka już zapowiedziała wprowadzenie parytetu dla kobiet w gremiach naukowych, m.in. Państwowej Komisji Akredytacyjnej i Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Na początek gwarantowane 10 proc. miejsc, a potem - 30 proc.

SLD zapowiedział projekt ustawy dekretyjacji parytet w wyborach parlamentarnych 2011 r. - 30 proc., w kolejnych - do 50 proc. I parytet w administracji publicznej oraz samorządowej.

(...) Pełnomocniczka rządu ds. równego traktowania Elżbieta Radziszewska: - Jestem przeciw sztywnym parytetom. Powinniśmy iść drogą edukowania, promowania, by kobiety w siebie wierzyły i by mężczyźni uwierzyli w kobiety. Efekt trwałszy i nie ma niespodzianek jak we Francji i Szwecji, gdzie są parytety na listach, a wyniki wyborów są gorsze niż u nas.

ŹRÓDŁO: R. GROCHAL, „NARÓD ZA KOBIECIAMI”, W: „GAZETA WYBORCZA” NR 160.6073, 10 LIPCA 2009, S. 1

Na podstawie powyższego artykułu zdecyduj, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe.

Zdanie	Prawda/Fałsz
A. Większość respondentów jest za wprowadzeniem w Polsce parytetu dla kobiet na listach wyborczych w wyborach do parlamentu, samorządów i Parlamentu Europejskiego.	
B. Psycholog J. Czapiński uważa, że w powszechnym mniemaniu kobiety wnosiłyby do parlamentu twardość i konsekwencje w działaniu.	
C. Zdaniem rzeczniczki rządu E. Radziszewskiej parytet to bardzo dobry pomysł na zwiększenie ilościowego i jakościowego udziału kobiet w polityce.	
D. Partia, która chce przeformować zastosowanie parytetu w następnych wyborach parlamentarnych, to SLD.	
E. Kobiety są wybierane do władz częściowej przez małe, lokalne, wiejskie społeczności.	

Zadanie 21. (7 pkt)

Na podstawie podanych tekstów źródłowych wykonaj polecenia A i B.
A. Przeczytaj fragment Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a następnie odpowiedź na pytanie. Art. 33.1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.
Art. 33.2. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.
ŹRÓDŁO: KONSTYTUCJA III RP, Druk i oprawa: ZPW Poznań, Inowrocław 1997, s. 8

Jak nazywa się zasada państwa demokratycznego zawarta w powyższych przepisach konstytucji III RP?

B. Przeczytaj list otwarty kobiet związanych ze światem dziennikarskim i naukowym, a następnie odpowiedź na pytania 1.-5.

List otwarty
Nie chcemy parytetów
Kobiety w Polsce nie są uciskaną mniejszością
(...) wedle obowiązujących nas zasad prawą kobiet i mężczyzn są w III RP równe. Jednak praktyka odbiega często od prawnych regulacji, stąd wiele kobiecych i męskich pomysłów zmierzających do tego, by praktyka i regulacje stanowiły jedno. Ostatnio wiele postulatów zrównujących kobiety i mężczyzn zaproponował Kongres Kobiet „Kobiety dla Polski, Polska dla kobiet” (Warszawa 20-21.06.2009). Jednym z nich jest postulat wprowadzenia w życie tzw. parytetów, czyli prawnych gwarancji obecności kobiet w parlamencie, rządzie czy w radach naukowych, w wymiarze 50 proc. składu tychże gremiów.

Mamy zasadnicze wątpliwości, czy równe prawa kobiet i mężczyzn powinny być rozumiane aż tak dosłownie - czyli jako obowiązkowy udział po 50 proc. obecności przedstawicieli obu płci we wszystkich ważniejszych ciałach społecznych, politycznych, naukowych itd. Czy owe 50 proc. wymyślono na podstawie założenia, że wszędzie jest nas, kobiet i mężczyzn, po połowie? Przecież to nieprawda, w różnych grupach demograficznych w zależności od wieku, zawodu, wykształcenia i miejsca zamieszkania jest nas raz nieco mniej, innym razem nieco więcej niż 50 proc. W Radzie Naukowej WAT i na Wydziale Pedagogiki owe 50 proc. oznacza zupełnie inne rozwiązanie. Na jednym trzeba będzie zapewne ograniczyć liczbę kobiet, na drugim dokooptować je niezależnie od kompetencji, doświadczenia i dorobku. Po co?

Nasze równe prawa w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym oznaczają zarówno prawo do uczestnictwa, jak i do uchylecia się od obecności w różnych rolach społeczno-zawodowych. Równo nie powinno oznaczać przymusowej aktywności zawodowej. Owa formalna równość nie może także zakładać merytorycznych źródeł awansu, zachowania związku między jakością pracy a dochodami, pozycją zawodową czy obecnością w przedstawicielskich gremiach. I kwestia najważniejsza i zapewne kluczowa - wprowadzenie parytetu w radach naukowych jest dla kobiet obraźliwe, bowiem w istocie rzeczy kwestionuje ich możliwości intelektualne i zdolność do zajęcia miejsca w radach bez otrzymania dodatkowych „punktów” o pozamerytorycznym charakterze.

Prawdziwe problemy blokujące karierę kobiet to zupełnie gdzie indziej. To system opłacania pracy naukowców, zwłaszcza młodych, oraz system ich promowania i awansowania, który nie zapewnia standardu życia na poziomie wystarczającym na opłacenie niani czy miejsca w dobrym przedszkolu. (...)

Dlatego zdecydowanie sprzeciwiamy się wprowadzaniu parytetów dotyczących 50-proc. udziału kobiet w parlamencie, rządzie, nauce. Takie rozwiązanie, zamiast promować kobiety, sugeruje, że nie są one na tyle zdolne i przedsiębiorcze, aby samodzielnie, bez dodatkowego wsparcia, osiągać sukcesy. Parytety nie gwarantują, że w szacownych gronach zasiadą najlepiej przygotowane kobiety. Ten system bardzo szybko doprowadzi do sytuacji, w której promowane będą osoby nie tyle wybitne, ile statystycznie przydatne w procentowym reprezentowaniu określonej płci. Jest to de facto niezgodne z Konstytucją RP, gdzie kobiety i mężczyźni powinni mieć równe prawa, a nie identyczną liczbę identycznych krzeseł.

(...) Przyczyny niedoreprezentowania kobiet w różnych gremiach w życiu społecznym, politycznym czy naukowym tkwią w złej, dysfunkcyjnej polityce rodzinnej państwa, w złych rozwiązaniach systemowych, w biedzie i niskich płacach, które sprawiają, że konieczny jest w Polsce podział ról rodzicielskich (praca - dom), by zmniejszyć maksymalnie koszty wychowywania dzieci. Zwykle kobiety, czasami mężczyźni, muszą ograniczyć swoją aktywność zawodową na rzecz opieki nad małymi dziećmi. Jeśli chcą - to ich święte i nienaruszalne prawo, jeśli muszą, to w innych niż brak parytetów w miejscach trzeba szukać lepszych rozwiązań. (...)

DR MONIKA MICHALISZYN, BOGUSŁAWA RADZIWIŃ, DR BARBARA GIŻA, PROF. MARIA WIERSZEWSKA, PROF. IWONA MODRZEWSKA-PIANETTI, DR HAB. GRAŻYNA ŁYPAWICZ, DR HAB. IZABELLA BUKRABA-RYLSKA, DR BARBARA FEDYSZAK-RADZIEJOŃSKA, PROF. ANNA PARZYMIŚ, KRYSZYNA FOROWICZ, MARIA PRZELOMIEC, GRAŻYNA KĘPKA, EWA PAJESTKA-KOJDER, BOŻENA WALEWSKA, KRYSZYNA MOKROSIŃSKA
„GAZETA WYBORCZA” NR 160.6073, 10 LIPCA 2009, S. 23

- 21.B.1. Co znaczy pojęcie: parytet płci? Wyjaśnij na podstawie tekstu źródłowego.
- 21.B.2. Czy autorki listu są za wprowadzeniem parytetu płci w Polsce, czy przeciw?
- 21.B.3. Jakich argumentów używają autorki listu na poparcie swojego stanowiska? Wymień trzy
- 21.B.4. Czy według autork listu w praktyce społecznej sytuacja kobiet w Polsce jest całkowicie równoprawna z sytuacją mężczyzn?
- 21.B.5. Jakie są według autork przyczyny takiego stanu rzeczy?

Zadanie 22. (2 pkt)

Przeczytaj uważnie poniższy tekst źródłowy, a następnie wykonaj polecenia A i B.

PARYTET PŁCI: TAK CZY NIE?
[...] System demokracji parytetowej [...] [reguluje] udział kobiet w organach władzy odgórnie: poprzez zobowiązanie partii politycznych do promowania kobiet na stanowiska i dopuszczanie odpowiedniej ich liczby na listy wyborcze [...]. Kwoty traktuje się jako środek specjalny, wprowadzany czasowo, w celu przyspieszenia faktycznej równości w sferze polityki. W rekomendacji 1269 [Rady Europy] z 1995 roku czytamy: „Zgromadzenie poświadcza, iż zasada równości między kobietami i mężczyznami, czyli zasada demokracji parytetowej, jest integralną częścią systemu wartości, których broni Rada Europy” [...].
W polskiej debacie politycznej zrozumienia dla demokracji parytetowej nie ma prawie wcale. Popularność, jaką te rozwiązania zyskały w ciągu zaledwie kilku lat na Zachodzie, wydaje się z naszej perspektywy czymś niewytłumaczalnym. Czyżby do Francuzów nie dotarły wciąż powtarzane u nas argumenty przeciw parytetowi? [...]
[...] **Przeciwnicy parytetu lubią powtarzać, że godzi on w demokrację.** Jednak decyzja o tym, kto znajdzie się w parlamencie, nie należy wyłącznie do wyborców: to partie wybierają kandydatów, ustalając kolejność na listach, ordynacja zaś rozstrzyga, czy oddane głosy policzone zostaną danej osobie, czy też partii. Rozwiązania kwotowe nie ingerują więc w wolę wyborców, tylko kształtują preferencje partii politycznych [ponieważ pozwalając licznym kobietom zaistnieć na listach, nikogo nie zmuszają do ich wybierania].
A. GRAFF, „ŚWIAT BEZ KOBIECI”, WARSZAWA 2001, CYT. ZA: A. PAWLICKI, T. MERTA, A. PACIEWICZ, „Z DEMOKRACJĄ NA TY. MATERIAŁY POMOCNICZE”. [WIEDZA O SPOŁECZYSTWIE - ZAKRES PODSTAWOWY I ROZSZERZONY], CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ, WARSZAWA 2007, S. 145

►►► Dokończenie ze s. 3

A. Wyjaśnij, co znaczy przytoczony przez autorkę (wytłuszczony w tekście) argument przeciwników parytetu mówiący o tym, że jego wprowadzenie godzi w demokrację?

B. Podaj argument A. Graff broniący parytetu.

Zadanie 23. (2 pkt)

Kobiety w parlamentach (w proc. mandatów)		
1	Rwanda	56,3
2	Szwecja	47,0
3	Kuba	43,2
4	Finlandia	41,5
5	Holandia	41,3
6	Argentyna	40,0
7	Dania	38,0
11	Norwegia	36,1
15	Islandia	33,3
56	Polonia	20,2
60	W. Brytania	19,5
65	Francja	18,2
69	USA	17,4
	Świat	18,6

Na podstawie danych z tabeli wykonaj polecenia A i B.

A. Podaj, które miejsce w rankingu liczby kobiet w parlamentach narodowych zajmuje Polska?

B. Porównaj średnią światową z wynikiem procentowym Polski. Wynik porównania podaj w punktach procentowych.

Zadanie 24. (2 pkt)

Na podstawie plakatu i rysunku satyrycznego wykonaj polecenia A i B.

Plakat Komitetu: Międzynarodowy rok kobiet 1975

Tłumaczenie:

„Vorurteil: Frauen gehören am besten ins Haus.” - Przesąd: miejscem kobiety jest dom (należy ona do domu).

„Baut Vorurteile ab baut Partnerschaft auf.” - Burz przesady - buduj partnerstwo.

Źródło: EXPEDITION GESCHICHTE 4, [KLASSE 10], RED. F. OSBURG, D. KLOSE, WYD. DIESTERWEG, FRANKFURT AM MAIN 2000, s. 113

A. Która z poniższych wypowiedzi oddaje sens plakatu? Prawidłową odpowiedź podkreśl.

- Plakat promuje tradycyjny model rodziny, w którym to kobieta ma przypisaną rolę gospodyni zajmującej się domem i rodziną.
- Plakat walczy ze stereotypem, że najlepszym miejscem, w którym kobieta realizuje swoje ambicje, jest dom.
- Plakat jest częścią kampanii walczącej z przemocą w rodzinie.
- Plakat jest reklamą firmy deweloperskiej sprzedającej domy.

Karykatura z NRD, 1974

Tłumaczenie:

„Löwenmaul” - Lwia paszcza
„Fleißiges Lieschen” - Pracowita Elżunia

„Es lebe die Gleichberechtigung!” - Niech żyje równouprawnienie!

B. Która z poniższych wypowiedzi oddaje sens rysunku? Prawidłową odpowiedź podkreśl.

- Kobiecie trudniej osiągnąć w życiu sukces, ponieważ to na niej spoczywają obowiązki prowadzenia domu i wychowywania dzieci, a równouprawnienie jest ciągle tylko frazesem.
- Bogactwem kobiety jest dom i wychowywanie dzieci, dzięki temu jest ona szczęśliwsza w życiu i wcale nie chce równouprawnienia.
- Rysunek sugeruje, że kobiety same są sobie winne, ponieważ nie potrafią podzielić się swymi obowiązkami z mężczyznami, którzy chcą równouprawnienia także w domu.

Źródło: EXPEDITION GESCHICHTE 4, [KLASSE 10], RED. F. OSBURG, D. KLOSE, WYD. DIESTERWEG, FRANKFURT AM MAIN 2000, s. 114

Zadanie 25. (12 pkt)

Napisz artykuł do gazety, w którym przedstawisz swoje stanowisko w sprawie wprowadzenia w Polsce parytetu 50/50 w wyborach do: parlamentu, władz uczelnianych, władz samorządowych i Parlamentu Europejskiego. Artykuł powinien zawierać 4 argumenty. Wykorzystaj także informacje zawarte w materiałach z zadań 20-24. (wykorzystaj 4 informacje). Pamiętaj o formie wypowiedzi.

AUTOR: AGNIESZKA GABRYLSKA

ARKUSZ ODPOWIEDZI – POZIOM PODSTAWOWY

•• **Zadanie 1.** – C
Punktacja: Za wskazanie jednej prawidłowej odpowiedzi – 1 pkt.

•• **Zadanie 2.** – E
Punktacja: Za wskazanie jednej prawidłowej odpowiedzi – 1 pkt.

•• **Zadanie 3.** – C
Punktacja: Za wskazanie jednej prawidłowej odpowiedzi – 1 pkt.

•• **Zadanie 4.** – D
Punktacja: Za wskazanie jednej prawidłowej odpowiedzi – 1 pkt.

•• **Zadanie 5.** – D
Punktacja: Za wskazanie jednej prawidłowej odpowiedzi – 1 pkt.

•• **Zadanie 6.**
A. Prawda; B. Fałsz; C. Fałsz; D. Prawda; E. Fałsz.
Punktacja: Za wskazanie każdej prawidłowej odpowiedzi po 1 pkt, czyli razem 5 pkt.

•• **Zadanie 7.**
A. Fałsz; B. Fałsz; C. Prawda; D. Prawda; E. Fałsz
Punktacja: Za wskazanie każdej prawidłowej odpowiedzi po 1 pkt, czyli razem 5 pkt.

•• **Zadanie 8.**
A. Prawda; B. Fałsz; C. Prawda; D. Prawda.
Punktacja: Za wskazanie każdej prawidłowej odpowiedzi po 1 pkt, czyli razem 4 pkt.

•• **Zadanie 9.**
A. 5; B. 7; C. 4; D. 6; E. 2.
Punktacja: Za wskazanie każdej prawidłowej odpowiedzi po 1 pkt, czyli razem 5 pkt.

•• **Zadanie 10.**
1. Rząd Leszka Millera 2001-2004: G, B, E
2. Rząd Jarosława Kaczyńskiego 2006-2007: C, F, A
3. Rząd Donalda Tuska 2007-...: D, E
Punktacja: Za każde prawidłowe przyporządkowanie partii politycznej do rządu po 1 pkt, czyli razem 8 pkt.

•• **Zadanie 11.**
A. 5; B. 3; C. 2; D. 1; E. 4.
Punktacja: Za wskazanie każdej prawidłowej odpowiedzi po 1 pkt, czyli razem 5 pkt.

•• **Zadanie 12.**
A. monarchini/monarcha; B. prezydent; C. prezydent D. prezydent; E. monarchini/monarcha; F. prezydent
Punktacja: Za wskazanie każdej prawidłowej odpowiedzi po 1 pkt, czyli razem 6 pkt.

•• **Zadanie 13.**
•• A. Amnesty International
Punktacja: Za podanie prawidłowej nazwy – 1 pkt.

•• B. Organizacja ta zajmuje się w szczególności obroną więźniów sumienia, czyli politycznych i religijnych.
Metody działań: upublicznianie konkretnych przypadków łamania praw człowieka poprzez zbieranie podpisów w ich obronie i przekazywanie ich władzom państwa, w którym te osoby są przetrzymywane; akcje edukacyjne na temat praw człowieka w szkołach, happeningi na temat konkretnych przypadków łamania praw człowieka pomoc finansowa; pomoc prawną poszkodowanym.

Punktacja: 1 pkt za podanie sfery działań; po 1 pkt za podanie metody (maks. 2 pkt, którą Amnesty stosuje – czyli razem 3 pkt.

•• **Zadanie 14.**
A. Uczestnicząca
B. Poddająca
C. Zaściankowa
Punktacja: Za podanie każdej prawidłowej odpowiedzi po 1 pkt, czyli razem 3 pkt.

•• **Zadanie 15.**
•• A. 2000-2007
Punktacja: Za podanie prawidłowej odpowiedzi – 1 pkt.

•• B.
Np. Wzrosła liczba uczelni wyższych, także prywatnych; nowy system gospodarki wolnorynkowej wymusza podnoszenie kwalifikacji przez pracowników; informatyzacja i nowe technologie wymagają od pracowników wyższego, specjalistycznego wykształcenia itp.

Punktacja: Za podanie jednego prawidłowego powodu – 1 pkt, za podanie dwóch prawidłowych powodów – 2 pkt. Punktacja za całość zadania – 3 pkt.

•• **Zadanie 16.**
A. Brak dostatecznej ilości wody pitnej w niektórych rejonach świata
B. Bieda (ubóstwo) niektórych grup społecznych
C. Analfabetyzm niektórych grup społecznych
D. Ogromna ilość śmieci, którą wytwarzamy codziennie/ewentualnie: zanieczyszczenie środowiska śmieciami.
Punktacja: Za każde prawidłowe nazwanie problemu po 1 pkt, czyli razem 4 pkt.

•• **Zadanie 17.**
Fakty: 1, 4, 5, 6, 8
Opinie: 2, 3, 7, 9
Punktacja: Za każde prawidłowe wskazanie faktu i opinii po 1 pkt, czyli razem maks. 8 pkt.

•• **Zadanie 18.**
•• A. Chorwaci, Bośniacy, Albańcy z Kosowa, ewentualnie: Słowacy
Punktacja: Za prawidłowe wskazanie dwóch narodów – 2 pkt, za prawidłowe wskazanie jednego narodu – 1 pkt.

•• B. Np. wzrost nastrojów nacjonalistycznych po rozpadzie bloku państw socjalistycznych; dążenie narodów Bałkan do samostanowienia/ niepodległości; nacjonalizm serbski i próby utrzymania serbskiej dominacji w regionie; konflikty religijne między prawosławnymi Serbami, muzułmańskimi Bośniakami i Albańczykami z Kosowa i katolickimi Chorwatami.

Dopuszcza się każdą odpowiedź, która merytorycznie odpowiada na pytanie.
Punktacja: Za podanie dwóch prawidłowych przyczyn – 2 pkt, za podanie jednej – 1 pkt.

Punktacja za całość zadania – 4 pkt.

•• **Zadanie 19.**
Dla liberała najważniejszą wartością jest wolność człowieka w jego działaniach, zarówno w gospodarce, jak i w sferze życia prywatnego.

Dla socjaldemokraty najważniejszą wartością jest równość szans ludzi żyjących w społeczeństwie.

Punktacja: Za każde prawidłowe wyjaśnienie po 1 pkt, czyli razem 2 pkt.

•• **Zadanie 20.**
A. Prawda; B. Fałsz; C. Fałsz; D. Prawda; E. Prawda
Punktacja: Za podanie każdej prawidłowej odpowiedzi po 1 pkt, czyli razem 5 pkt.

•• **Zadanie 21.**
A. Równouprawnienie kobiet i mężczyzn (równość wobec prawa)
Punktacja: Za prawidłową odpowiedź – 1 pkt.

•• 21.B.1. Parytet płci to prawna gwarancja obecności kobiet w parlamencie, rządzie czy w radach naukowych, w wymiarze 50 proc. składu tychże gremiów.
Punktacja: Za prawidłową odpowiedź – 1 pkt.

•• 21.B.2.
Autorki są przeciwnie wprowadzeniu parytetu płci.
Punktacja: Za prawidłową odpowiedź – 1 pkt.

•• 21.B.3.
Np. jest to sztuczne wymuszanie uczestnictwa 50% kobiet w różnych ciałach społecznych, politycznych, naukowych; jest to poniżające dla kobiet, ponieważ sugeruje, że bez parytetu kobiet nie stać intelektualnie i kompetencyjnie na osiągnięcie pewnych stanowisk; jest to zmuszanie kobiet do pewnej aktywności zawodowej; Punktacja: za prawidłowe podanie jednego każdego argumentu – 1 pkt, maks. 3 pkt.

•• 21.B.4.
nie
•• 21.B.5.
Jest to wina mało funkcjonalnej polityki rodzinnej państwa, która utrudnia kobietom łączenia kariery zawodowej z rolą matki, oraz bieda dużej grupy społeczeństwa, która nie pozwala kobietom pracującym na skrócenie np. z niani. A także bieda i niskich płac, które zmuszają do szukania jak największych oszczędności w wychowaniu dzieci – kobiety muszą np. ograniczyć aktywność zawodową, żeby poświęcić się wychowaniu dzieci.

Punktacja: 1 pkt za obie prawidłowe odpowiedzi (21.B.4. i 21.B.5.)

Punktacja łączna za całe zadanie – 7 pkt.

•• **Zadanie 22.**
•• A. Według przeciwników parytetu godzi on w demokrację, gdyż reguluje odgórnie udział kobiet w organach władzy.
Punktacja: Za prawidłową odpowiedź – 1 pkt.

•• B. „Rozwiązania kwotowe nie ingerują w wolę wyborców, tylko kształtują preferencje partii politycznych” – nikogo nie zmusza się do wybierania kobiet, a zwykłe to partie decydują, kto znajduje się na liście wyborczej, tak więc wprowadzenie parytetu daje jedynie kobietom szansę równego zaistnienia na listach wyborczych.

Punktacja: Za prawidłową odpowiedź – 1 pkt.

•• **Zadanie 23.**
•• A. Miejsce 56
Punktacja: Za prawidłową odpowiedź – 1 pkt.

•• B. Polska znajduje się o 1,6 punktu procentowego powyżej średniej światowej.
Punktacja: Za prawidłową odpowiedź – 1 pkt.

Punktacja za całość zadania – 2 pkt.

•• **Zadanie 24.**
•• A. 2.
Punktacja: Za wskazanie prawidłowej odpowiedzi – 1 pkt.

•• B. 1.
Punktacja: Za wskazanie prawidłowej odpowiedzi – 1 pkt.

Punktacja za całość zadania – 2 pkt.

•• **Zadanie 25.**
A) Jasne zajęcie stanowiska w sprawie wprowadzenia w Polsce parytetu płci - 1 pkt.

B) Uzasadnienie swojego stanowiska (4 argumenty) - 4 pkt.

C) Prawidłowe wykorzystanie 4 informacji ze źródła z zadań 20.-24. - 4 pkt.

D) Odpowiednia forma wypowiedzi: artykuł (konieczny jest tytuł i podpis) - 1 pkt.

E) Stopień perswazyi wypowiedzi - 1 pkt.
F) Styl i język wypowiedzi, estetyka - 1 pkt.
Punktacja: maks. 12 pkt.

Próbne matury na poziomie rozszerzonym

■ Biologia i geografia – w poniedziałek Partner radiowy: RMF

■ WOS – w wtorek

gazeta WYBORCZA.PL